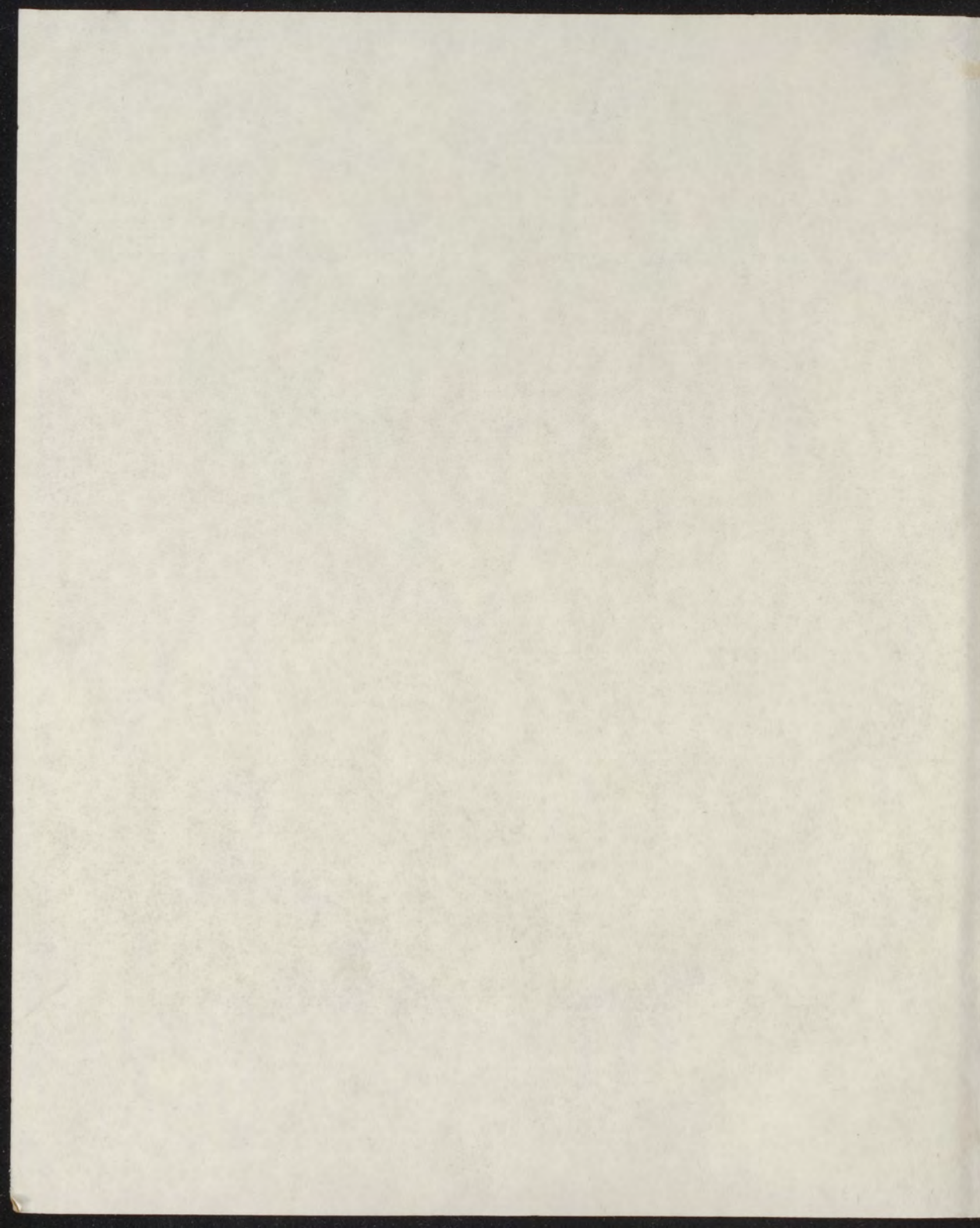

50

DISPUTATIO PHILOSOPHICA
INAUGURALIS

DE

DISTINCTIONE MENTIS
A CORPORE.

QVAM

FAVENTE DEO OPT. MAX.

Ex auctoritate Magnifici Rectoris,

D. PAULI HERMANNI,
Medic. Doct. ejusdemque facultatis, ut &
Botanicæ Professoris.

NEC NON

*Amplissimi Senatûs Academici Consensu & Nobilissimæ
Facultatis PHILOSOPHICÆ Decreto,
PRO GRADU DOCTORATUS,
& Magisterio Art. Liberalium.*

Summisque in PHILOSOPHIA Honoribus ac Privilegiis
ritè & legitimè consequendis,

Philosophica discussioni exponis

HERMANNUS BOERHAAVEN, BATAV.

Ad diem 21 Decemb. hora locoque solitis.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud ABRAHAMUM ELZEVIER,
Academiæ Typograph. MDCXC.

Viro Amplissimo.

Rarâ pietate, prudentiâ Civili,
Rebus pro Repub. Lugd. Bat. feliciter
gestis insigni.

Septimo, eoque bonorum applausu inchoato
consulatu,

Aliis urbanis honoribus,

Virtutum præmiis

inclyto

D. DANIELI van ALPHEN

ob

innumera beneficia nihil merito data,

Æternæ devotionis ergo

hanc disputationem

si non quâ decuit, saltem quâ potuit

reverentiâ

Sacram facit

Auctor.

DISPUTATIO PHILOSOPHICA

INAUGURALIS.

DE

DISTINCTIONE MENTIS
A CORPORE.

D. DANIELI VAN ALPHEN

CAPUT I.

ortalium neminem, qui non falso suam def-
picieus indolem æquus est summet æstimator,
pronum arbitror, ut ruat in assensum pro-
latæ olim ab Anaxagorâ, Jonicæ scholæ
Philosophorum facile Principe, sententiæ;
quâ ad Solis, Lunæ, atque cæli contem-
plationem natum se pronunciavit, teste in
eiusdem vitâ Laërtio: (*Lib. 2. de vit. Phil.*)

Majori equidem, ut ego opinor, applausu excipiendum non
semper ridendi Diogenis Cynici consultum (*Laërt. l. 6. de vit.*)
falsè satis pro suo more explodentis Mathematicos in Cœlesti-
um siderum, atque aliorum ipsi magis peregrinorum menti con-
sideratione attentissime defixos, interea vero simillimos Laërti
qui τὸ πᾶν ἀρὸν ὀπμιελέμεθα πάντων, ἠειορῶν τῶν ψυχῶν
ἐλιγώρως εἶχεν ἑαυτῷ, ut scitè eundem carpebat Chius Ariston:

(Stobæus. 107. d.) quapropter etiam quum nobile sibi & proximum sit cognitionis objectum ipse homo, hujus vero pars præstantissima anima, hanc quo magis accuratè perspexerit quisque, eo in Philosophiâ profecisse non injuriâ videtur longius: hoc vero uti satis utile, utpote ad moderandam religionem necessarium, ita & arduum esse, nullus, qui modo infinitarum fere de illâ sententiarum diversitatem ex antiquis hausit extremo labio monumentis, neque ex recentioris ævi scriptis omnino ignorat, animo sincero negare sustinebit. Cujus quidem meo judicio calamitatis causa ex eo ortum trahit, quod non exquisito satis discrimine ab corpore, cui uniri obtinet, suam mentem philosophi distinxerint: unde quum conscribendæ disputationis provinciam imposuisset Candidatis solennis, hisque laudandus Athenæi hujus mos, non plane non conveniens mihi acturum me duxi, si ad demonstrandam animæ ab corpore distinctionem animum appellerem. Quod quidem quo expeditius exsequar, id mihi puto datum negotii, ut mentis ipsius & corporis vocibus quid intelligi cupiam, examassim explicem. Id ipsum, quod scaturigo prima est ejus, quâ pollemus, cogitandi facultatis, conscientiæ, voluntatiæve, mentem, animum vel animam voco, non attendens ad eum, quo eas voces usurpavere vario usu Latine loquentes Platonici, sensum. Corpus vero dum dicam, id omne quidem intelligam in quo longitudo, latitudo atque crassities, sive partium harum extra alias positio, variis figuris, motibusque apta nata sustinendis, reperitur. Et de hisce quidem disceptari solet, si diversa inter se naturæ sint? quoniam autem hic loquendi modus plura sæpenumero notare usu obtinet, ambiguitate quâ laborat liberabitur ubi altius, quot modis res ab alterâ distingui dicatur potissimum, repetiero. Vel realiter rem quamvis ab aliâ, vel ratione differre peripatetica schola dicit: Primi nominis hoc seculo Philosophus subdividens, re, ratione, vel accuratè satis quid hisce intendant exponentes, adire cui volupe fuerit & lubet, licet. Verum, quo quantum datur, sermonem accuremus, non immerito forsân quantum distinctionis genus judicamus admittendum; cujus quidem ut detegatur ratio, in attentionem ad sequentiâ animus injiciendus erit: Primo,

unumquemque, cui intellectui obversantes res concipiuntur,
earum unam abstractè considerare posse, atque deinde aliam,
ab quibus detrahendo quod commune utrisque, uniuscujusque
tamen attributum est, genericum (ut loquitur schola) formare
conceptum: hæc nihilominus generaliori inclusæ res atque sub-
ordinatæ idæ realiter à se invicem distinguuntur, quatenus
unius existentiæ ab existentiâ alterius omnino independens est,
& hoc quidem modo unum ab alio corpus, hic ab illo spiritus
differt. Verum secundo, facili admodum negotio animadverti
potest, nullas in rerum naturâ substantias inveniri finitas &
possidentes præcise id modo, quod earum absolvit interiorem
naturam, at multa in iisdem exhiberi, quorum beneficio non
sunt quod sunt, sed sine quibus permanere valent, quin tamen
illa, nisi à dictis sustentata substantiis, subsistere nequeant,
atque hæc varia quum sint, quæ illa intercedit distinctio, mo-
dalis cum quibusdam vel & realis cum aliis appellari poterit,
quod in illo etiam datur distinguendi modo, qui accidentia vel
modos inter & earumdem reperitur substantias. Jam tertio,
ubi ideam cogitatum, posito quodam, vel nullo præter suc-
cessivè operantis mentis defectum, fundamento, per diversas par-
tes atque se mutuo excipientes animus vices contemplatur, ra-
tione id à semet ipso distingui dicitur, in se profecto unum
idemque. Harum nulla est de quâ hic quaritur distinctio; quar-
tam vero, quam non prorsus ineptè (licet voce minus Roma-
nâ) essentialem dixeris, agnoscere necesse est, quæ inter
naturam ipsam rerum habetur. Per rerum singularum naturam
intelligo quod in exquisitâ rei alicujus consideratione mens ita
concepit, ut sit omnium quæ in illâ occurrunt primum & pro-
prietatum aliarum in eâdem ut & accidentium basis. Si V. C.
mens substantia sit, ut & corpus, illius naturam cogitatio vel
rationalitas, hujus extensio exhauriat, si hæc duo ita compa-
rata sint ut mentem in rerum naturâ existere posse constet, non
existente ullo eorum, quorum ingreditur naturam extensio,
& versâ vice certi sumus corpus dari non repugnare non existen-
te aliquâ omnino re in quâ rationalitas adest vel cogitatio,
hæc essentialiter differre ex datâ definitione dicenda revera
sunt.

C A P U T II.

Per eam deinde cogitationis affectionem quâ cognoscendum nobis proponitur corpus, sive per repræsentativam ideam, vel ab ipso immediate immittam DEO, vel ab intellectu activi efformatam exercitio, vel denique per immittam ex re ipsâ tenuem admodum speciem & εἰδωλὸν ἐμπύκτων ut volebat Democritus, (quod decidere hoc loco non profitemur) in corporis a se cognitionem nos pervenire Philosophorum quod novi nullus negat: Quin ipsa mens eodem modo semet ipsam contempletur, quibuscum nobis res est non dubitant; quod enim ingenio præstans & famâ hujus tempestatis Philosophus (*Malbranche. Inquis. verit. l. 3. C. 7.*) eam conscentiâ modo sibi innotescere vult, nil obest, quum eam naturâ ab corpore se junctam piè concedat. Ita ut effari fas sit, res quasvis ideâ suâ percipi quocunque tandem acquisitâ modo, & sine impressâ hujus animo formatione nec intelligi quidquam, nec quærî, neque disputari posse, confirmante id concordî sapientum concentu, docente ratione, & manente negantem absurdorum cumulo: Rem exgo cognoscentes animo præsentem ejus intuemur ideam, intentumque antea confusa rerum multitudini mentem ad singularem magis, paratâ distinctioris ideæ contemplationem debitâ convertimus attentione; inter quos dein conceptus relationem instituentes, eam vel rebus ipsis congruam vel incongruam facientes, judiciorum illo casu veritatem hoc falsitatem adipiscimur; & quidem veritatis in judicante mente præsentiam non aliunde, quam ex fortissimâ, post examinatos attentissimè undequaque vividos rerum & ab omni alio separatos conceptus, convictione & plenissimâ, cui resisti nequit, ab semet ipsâ fidem suam habente persuasione novimus. Quibus eo tandem omnibus vehimur, ut liquido credamus reperitundæ inter res diversitatis fundamentum in eo totum positum esse, quod earum essentielles conceptus diversi sint, sive quod in hujus conceptu tale quid perspicue videtur, quo in alterius ideâ admisso, funditus illa pereat; quamobrem quia vel juxta hos judicandum exploratissimos conceptus, vel in inextricabilem Scepticis mihi insani errorem incidendum, per eosdem hos mentem ab corpore distinctam sic evincere, nisi totus fallor, licet.

CAPUT III.

Corpus, quod nostrum vocamus, toti, quod assiduâ specu-
 lamur contemplatione, universo in eo convenire, qua-
 tenus extensione præditum est, quæ utrique naturalis, Saniores
 Physici, solidè id demonstrante Aristotele, *l. 7. Metaph.*
cap. 3. à longâ seculorum serie invictè probaverunt; individuo
 nexu extensionis puro conceptui adhærent impenetrabilitas,
 divisibilitas, & figura, proprietates, quæ ab corporis cujus-
 cunque primâ notione avelli nulla ratione queunt, nisi pereunte
 verâ extensionis ideâ. In me vero ipsum ubi aciem mentis
 converto, experior ilicò quod illa norim quæ in eâ sunt eo
 quidem temporis puncto: totus etiam ille qui conscius ho-
 rum, indubitato convincentis experientiæ dictamine abundè
 cogor, animum inducam credere, id omne cogitationis, quod
 in integro me cogitante ullo adest modo, eatenus cognosci;
 prorsus ut in conscio me, qualiscunque demum sim; nulla ha-
 ctenus vel imaginariâ spiritus fictione pars fingi queat, quin
 in illâ revera eadem sit cogitatio, quæ est in illo omni quod in
 me cogitat; id quod fieri nullo modo possit, si illa res cogi-
 tans haberet partes à se invicem distantes, non enim alias
 idem modus diversis partibus ejus ita posset competere:
 Ergo id quod cogitat hoc modo partes non possidet, adeo-
 que nequaquam corporea illi natura, quæ in extensione consi-
 stit, attribui potest. Eandem hanc veritatem optimè confirmat
 Clar. in Rep. Philosophicâ *Vir Gerardus de Vries* ex eo quod
 mens cogitationis suæ sibi conscia se quasi in semet recipiat,
 & agat, quod in nullâ omnino re impenetrabili potest obrine-
 re, quippe quæ id quod adest actionis neutiquam in se, sem-
 per in aliam rem exercet quia se pervadere non valet, unde
 id quod in nobis cogitat, rursus corpus excludit: quæ qui-
 dem quum suo more explanatè doceat, in faciendâ ulteriori
 explicatione operam me abuti vereretur. Ex quâ ritè perceptâ
 demonstratione uno ictu procumbit quidquid fere de animâ
 veteres plurimi docuerunt; hinc namque constat non illam esse
Philolai & ex Pythagoreis multorum harmoniam, Hippocratis
 dispersum in corpore spiritum, Heracliti lucem aut stellaris
 essentiam scintillæ, Zenonis conerectum corpori spiritum, vel
 mobi-

mobiles denique & laxiori donatas rotunditate atomos Democriti.

C A P U T IV.

U^t vero ad propositum redeam, in re extensâ cogitatio si est; quoniam in re quâvis non nisi attributum quoddam primum cum ipsâ reciprocum rei essentiâ, ex eo resultantes proprietates, & accidentia sive modi concipi queunt, cogitatio illi competens, horum unum sit oportet. Atqui ad corporis naturam, vel proprietates, cogitationem qui refert, eâdem lege quodvis cogitare corpus, totumque mundum animal cogitans agnoscere necesse habet, quod quidem delirium, pejus Platonico illo dæmonibus referto universo (ut ajunt) nemini admissum iri arbitror, nisi forte rectâ viâ reputare secum haud voluerit clarâ atque completam corporis ideam satis superque haberi licet nullam in eo fingamus cogitationem, quod fieri nunquam posset, si cogitatio essentialis foret corpori. Restat ergo usurariam veluti atque precario possessam corpori affertam dare cogitationem, quæ nonnunquam in eo obtinere, at sæpenumero, fartâ tectâque ejus substantiâ, abesse potest: hinc ergo quotiescunque adest, causam cujus operâ id contingat, postulat, quippe ad cogitandum indifferens ex concessio corpus, neque à nihilo habens suam cogitationem. Causa dubio procul hæc non nisi motus esse poterit, quum absque illius ope nulla omnino mutatio in materiâ fieri queat, ille itaque procreandæ sufficiet cogitationi. Ponamus evidentix majoris gratiâ, produci ab satis validâ causâ, vel inclinatarum ad se invicem atomorum gravitate naturali procurato cursu, massam quandam rudis & continuæ extensionis, num eo ipso adesse poterit concipi cogitatio? num indigestæ huic moli jam competet nobilis actio, cogitatio? Negat id Epicurus, renuit cum Colote una ac Metrodoro Lucretius, non affirmat Epicureæ consultorum sectæ renovator omnium Hobbes. Ergo concipiamus huic jam figuratæ moli addi motum, ut partibus ejus rectus concedatur, nulla adhuc (ut dicti volunt & veritas docet) cogitationis oriundæ suspicio: verum si assiduo motu subtilissimas in partes hæc divisa est materia,
illæ

illæ autem variò & nusquam interrupto impulsu in se concu-
tiantur, reflectantur, denique aliis obviam factæ in se mutuo
repercussæ insiliant, Archimedæum "Ευρηκα sibi exclamandum
jure quasi suo jactant. Egregium prorsus commentum! Gry-
phes potius equis jungantur! Quam enim sua opinio hic fru-
stretur (ut alios lileam) eum, qui suum continuo in Philoso-
phiâ jactat nomen, Hobbium, ipse si animum ad eorum quæ
protulerat examen applicasset, & mirâ inflatos superbiâ spiri-
tus posuisset, luce clarius videre in promptu habebat. Acci-
dens sc. al cui proprium corpori desiniebat (*de Corp. cap. 8. §. 2. 3.*)
esse, id quod succedente alio perit, dum corpus interit nun-
quam; & modo ante, accidens est modus concipiendi corpo-
ris. At vero juxta phantasmata (ut loqui gaudet) quæ habe-
mus, rerum judicia formanda (*de Corp. c. 6. §. 8.*) atque hinc de
rebus æstimare decet; Ita ergo, quoniam accidens est corpo-
ris cogitatio, debet illa per corpus concipi, atque proinde
corpus motum cogitationis inferat conceptum opus est; illud
enim omne quod de subtilitate adfertur, utpote magis aptâ ut
suscitetur cogitatio, nihil ad rem facit, nullam enim præro-
gativam id infert, quia corporum magnitudo tantum & vera
quantitas nobis non innotescit, & cognita etiam nil mutat,
& eodem motus & uno genere transferri valet tantum: di-
ctorum magis adhuc elucet veritas, ubi ipsum consulere pla-
cuerit desinientem alicujus rei causam. (*de Corp. c. 9. §. 3.*) At
quum ejusmodi refutatio adversarii errores magis quam veri-
tatem detegat; ajo, quidquid in rebus finitis alteri nihil com-
mune habet absque insigni incitiâ ejus rei causa dici nequit,
hæc enim quum effectui id omne concedat, quod habet; ita
ut jam quidquid in illo reperitur effectui producto, ante ipsam
productionem à causâ, in ipsâ causâ fuerit nimium necesse sit,
quia de nihilo aliquid reale non dedit. Atqui in corpore con-
siderato simpliciter, in eodem quâlibet figurâ donato, in eo-
dem quocunque motu prædito, in ipso denique motu nihil
omnino est cogitationi producendæ. Subtile corpusculum quâ-
libet multiplicatum quantitate, minus multo conscientiam spi-
rat, quam circulus repræsentat triangulum. Cogita, volve
animo atque revolve, cujuslibet figuræ, quâvis motus deter-
minatione agitated corpus, quo magis cudas eo magis illud

cogitationis respuere naturam animadvertes. Citius Democri-
 tæ atomus vastissimum dabit cæli spatium, quam veteris loci
 relictio, novique acquisitio ideam dabit amoris, certitudinis
 & similium. Et quoniam pacto, amabo, continuo agitur
 motu corpusculorum numerus, efficiet temperatissimam cogi-
 tationem? Atticâ sane eloquentiâ hanc expressit difficultatem
 Maximus Tyrius: (λόγω κη) εἰ μὴ πειθὸν εἰν ἡ ψυχὴ διοὺν ἢ
 τὸ σῶμα; ἔτε πῶς δὲν, ἔδδ ἀναμνήσκειται, ἔτε μαθαίνει; πᾶν
 ἄσῶμα βεῖ, ἢ φέρεται ὁξέως ὁ εἶπυ διχλω ἀνω ἢ κάτω. Nitidè
 profectò ut cætera; quid enim stabilis ad memoriam in omni
 iudicio apprimè necessariam, in discursu quocunque requisitam
 procurandam in massâ continuo fluentis materiæ? profecto ci-
 to illa dissipari atque in autas evanescere debet; quod quidem
 ubi quis negat, onus derivabit in se, respondendi objectioni
 quam olim Platoni, qui animæ facultates dividebat (quo jure non
 disputo) fecit Aristoteles rogans? τί ἔν δὴ ποτε συνέχει τὸ ψυχλὸν εἰ
 μερῶν πέφυκεν; εἰ ἄδ δὴ γε τὸ σῶμα &c. quam etiam ob ratio-
 nem Vir summo ingenio & scientiæ copiâ solidissimè senten-
 tiâ conclusit εἶναι πλὴν ψυχλὸν ἄσῶμαλον. (Lætt. l. v.) Verum alio
 adhuc modo os debacchanti obturabat Viro vis ipsa veritatis:
 quum enim docuisset (Leviat. Cap. 1.) objecta mediatè vel im-
 mediatè cerebrum, inde cor movere, hoc motum resilire at-
 que hâc suâ ἀντίστασις efficere sensationem, hanc etiam omnis
 esse causam ait cogitationis, quippe quæ est qualitatis in ex-
 terno apparentis corpore repræsentatio: quo quidem stabilitò,
 ne minima cognoscendi corporis unquam dari poterit occasio;
 cogitationes namque à sensu cunctæ, hic tantum ortum ducit
 à tactu, hic denique in superficie modo, quæ corporis ne pars
 quidem, contingit; sensus ergo superficiæ modo extremæ est
 mutatio & variata dispositio, quamobrem aut ex hâc, repræ-
 sentationem corporis exponat, aut animi falsum fateatur se.
 At explicabit inde nullus mortalium; obsecro! Myriadum for-
 te aliquot particularum mutantur extrema, quid id ad cubi, cy-
 lindri, vel spheræ ideam, Milleni V. G. recto propulsi motu
 globuli pupillâ excepti post triplicem refractionem in oculi fun-
 do adunantur, nervulis huic muneri à naturâ datis motum vel
 pressionem communicant, hi spiritus affatim presentes ad com-
 mune sensorium propellunt, in eo figuram mutant, mox ori-

tur infinitorum fere colorum repræsentatio, at unde? certius nihil quam id non contingere posse, si præter corpus nihil ibidem esset, quod hæc occasione ideas reciperet nihil habentes simile varietati motus & figuræ. Ad puriora si nos vertamus objecta, quantos nobis reddemus ludos, si eorum in corpore formationem fieri autumamus; profecto quisquis id docere studet, næ is operam dare videtur ut cum ratione insaniat, & intelligendo intelligat nihil. Entis enim perfectissimi, Cogitationis, Axiomatum, Virtutum, Veritatum Mathematicarum quænam quæso in cerebro impressa figura vel pictura est? quænam depicta imago? atqui hæc tamen mens omnium novit optimè, & eo quidem melius quò magis à sensuum consuetudine animum abduxerit; vix tempero, quin addam egregium atque Socrate dignissimum dictum: (*Plato in Phædone*) ἡ ψυχὴ (inquit) ὅταν τῷ σώματι περιχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν π, ἢ Δψὲ ὄραϊν, ἢ Δψὲ ἔαικέιν, ἢ δι' αἰσῆς πινὸς αἰσθήσει. (τῆτο γδ ἐστὶ τὸ Δψὲ ἔ σώματι. σκοπεῖν π) τότε μὴ ἐλκεται ὑπὸ ἔ σώματι. εἰς τὰ εἰδέποτε ἢ ταῦτα ἔχοντα, ἢ πλανᾶται ἢ περιπέττει &c. ὅταν ἡ γέ καὶ αὐτῷ σκοπεῖ, οἴχεται εἰς τὸ αἰσθητὸς ἔχον. Neque sane tractat argumentum hoc minus dextre mellifui oris Plotinus scribens: (*Ennead. 4, l. 7.*) *Si corpus sit quod sentit, non alio modo sentire continget quam si quedam cera ab annulo imprimatur imago; at sunt quorundam intelligibilium & indivisibilium in nobis apprehensiones. Quomodo ergo intellectus si magni udo fuerit, intelliget quod magnitudine caret, & dividuâ naturâ individuum apprehendet? an forte parte quâdam indivisibili? quod si sit jam non erit corpus &c.* Utinam! limatam hæc ratione sententiam ad honestioris etiam reduxisset orationis speciem personatus ille ex Angliâ Epicurus, atque ut Carneades olim candido se purgasset helleboro, antequam scribendo plurium incautorum mentes hæc imbuisset opinione! At ne sine rationis specie effutire ex animi sententia cuncta videretur, duo ad propositum stabilendum cum in primis adducere memini. Primum reperio in objectionibus contra Nob. Cartesium factis, quæ ordine occurrunt tertiæ, ubi inquit: *ex eo, quod non possimus actum concipere sine suo subjecto, sequi rem cogitantem esse corporeum quid, subjecta enim actuum omnium modo intelligi sub ratione corporeâ.* Eâdem hoc profus fide munit ac aliam demonstratio-

nem, (*Lev. cap. 34.*) quâ sic procedit: *Corpus realis universi pars, universum omnium corporum aggregatum nullam habere partem qua non sit corpus, corpus ut subiectum dicitur substantia, ergo corpus & substantia idem significant, ergo, substantia incorporea idem sonat ac corpus incorporeum.* Herculeo exantlato labore parata demonstratio! quemquamne, mente non plane viduum, incorporalitatem animæ tueri cogitat, qui concessurus illi antea est nihil in rerum dari ordine præter corpus? adeone stolidos habet adversarios qui concessio, omnium actionum subiecta esse corpora, negaturi sint cogitationis subiectum, non esse corpus? Eundem plane errorem errat in altero quod affert: (*Leviat. cap. 12.*) *Spiritus sunt corpora tenuissima, quod res eadem sit spiritus & incorporea intelligi nequit, spiritus enim figurâ id est terminis & magnitudine suâ aliquâ definitur.* Sed primo negatur spiritum incorporeum intelligi non posse, quod argumentis adstruendum gratis assumitur. Deinde, finitudinem spiritus agnitam in magnitudinis extensæ terminatione constare precario supponitur, nunquam quod largietur qui vera sequens, perfectionem absque extensione dari indubitatâ evincit fide. Atque illa quidem sunt pro Mathematicis multis habitæ demonstrationes, quâ causâ, illi viderint. Non abs re foret, ut hæc disputatio aliarum contineret objectionum refutationem, verum quia eo omnes collineant, quod corpus menti incorporeæ jungi, ab eâ pati, in illam agere nequeat; eæque omnes ad 27. Lucretii revocatæ classes argumentorum ab illo literarum & Philosophiæ lumine Petro Gassendo scrupulosissimè examinatæ atque confutatæ sunt (*Syntag. Phil. Epic. part. 2.*) non est quod in his hæreamus longius.

CAPUT V.

Hæc non succedere advertens, aliâ aggreditur famosus Spinoza viâ, adeo quidem intricatè sua proponendo, ut incautis, quid monstri alat, vix suboleat. Ninium imo pernitium inter mentem ille & corpus interesse annuit, verum tamen substantias realiter distinctas esse vehementer negat, sed horum utrumque modum infiniti alicujus in Deo attribuit ponit (*Sp. 2. 15. 23. part. 1. Ethic. & prop. 2. & 3. part. 2.*) Usam pro-

proinde (quantum ejus de hisce intellexi sententiam) substantiam vult, ad quam reducit omnia, quæ realitatem quandam spirant, quam ubi sub infinito in suo genere attributo spectaveris, nunc cogitationem infinitam, nunc extensionem infinitam exhibet. Cujus deinde attributi hujus vel alterius modus res particulares constituit, non ablimili errore, quo olim Posidonius docebat: (*Lucret. l. 7.*) *ἡμετέραν ψυχὴν ὑπάρτασμι εἶναι ἔκαστος, ὅντι ζωὴ ἐμφύχῃ, καὶ ὅλον πᾶν κόσμον εἶσαν ἔθεε.* Nam eadem plane ratione hic, Numen creaturis formaliter communia possidere, animam vero intellectus Divini partem impudenter profert. Quæ eo in primis argumento firmat, quia substantia modo unica, infinita, infinita possidens attributa haberi debet, atque inde omnia continuis successione se invicem sequi, per ordinem in infinitum meandi; prorsus ut intuenti aliquid contingens, ad infinitam rerum faciem nunquam ultimam, una mutuis se vinculis religans & nusquam interrupta connexio appareat. At profecto aut sphingis Judææ ænigmata non capio; aut infanienti sapientiæ devotum esse oportet, qui hisce sibi imponi æquo fere animo. Quæ ne mente prorsus lævâ judicare existimer, sequentia modo (omnes enim dolos & ambages resolvere, nostri tenuitas ingenii, latentium atque se mutuo trudentium errorum subtilitas, neque chartalis arctanda exiguis disputatio permittit) cogitari velim. 1° Ludos illum facere in ambiguo, dum definit substantiam; quâ, non aliud intelligi suspicor, quam logicam quandam categoriam, uti quidem ostendit, quando inquit substantiam extensam non esse divisibilem, quâ substantiam. (*Prop. 13. p. 1. Et.*) non secus, ac si substantiam extensam quatenus substantia est non esse extensam diceret; unde patet substantiam ei sonare incomplerum, vagum & indeterminatum conceptum nihil in re ipsâ realis vel veri existens notantem, oriundum in intellectu, ubi omnia rei alicujus attributa propria & integram veramque ejus constituentia essentiam ablata sunt: in quâ profecto illum pendere sententiâ magis magisque innorescit si consideretur, quod omnia quæ sunt infinita attributa ad eandem numero & naturâ substantiam pertinere asseveret, quippe quod rursus evidenter arguit illum innuere substantiam subjectum esse dialecticorum quod in omni re definiendâ supponetur; sic enim audimus illum, eandem esse in se substantiam quæ exten-

sa & cogitans est. Quæ profecto si (ut videtur) dicto modo
capiat, nullus opinor non cernit peccari axiomati, quod in ore
est omni Philosopho, universalia in rerum naturâ non dari,
abstractionem modo esse imperfecti intellectus abstrahentis, ni-
hil in re ipsâ ponere, & huic similibus bene multis. Deinde
falsius, & metaphysicam veram redolens minus producere
in medium haud poterat, quam quod dixit, duo attributa rea-
liter distincta concepta non inferre duas substantias diversas:
quod ipsum suo ipse prodit indicio. Concedit enim attributa
duo complete, clarè & distinctè intellecta, ita se habere ut
unius conceptus commodè formari possit dum nihil in eo in-
greditur quod ad alterius ullo modo conceptum pertinet, &
v. ce versa: ajo ergo, dum clarè & distinctè & plenè ex hy-
pothesi concipio illa attributa esse diversi, concipio eorum
substantias esse diversissimas, ipsa namque rerum attributa al-
liud nil sunt quam ipsa substantiæ natura atque vera essentia;
(Def. 4. & prop. x. p. 1. Eth.) quamobrem quod de attributis ve-
rum, id substantiæ denegari nullo jure potest, proindeque col-
ligere nequeo, quam diversas esse diversorum attributorum sub-
stantias. Atqui instat de attributi cujusque essentiâ est per se
concipi. R. omnino, atque ideo substantia quævis unum modo
habet attributum radicale, atque nisi de hoc intelligat, ineptâ
habenda est distinctio. Divisibilitas attributum corporis, non
tamen nisi in suppositâ concipiendum extensione, quæ in cor-
pore omni primo & per se intelligitur: adeoque prima rerum
attributa se solis concipienda, secundaria relative ad prima in
quibus fundantur. Non valet ergo ad excipiendum, obijcere,
in eâdem re plura attributa dari, quum id sensu allato nisi per
compositionem impossibile statuatur, ideoque robur retinet
demonstratio. 3. Denique, noto eos, qui plures diversas statuunt
substantias, docere, nullam dari abstractum concipiendi modum
qui eâdem notatione substantiæ infinitæ applicari potest & aliis,
quas hoc nomine donant, rebus: satis nempe gnari cum Xe-
nophane (Laert. l. 9.) *ἴσταν θεῶ μὴδὲν ὁμοιον ἔχειν ἀνθρώποις*,
minus aliis creatis, hinc ergo cadunt demonstrationes Spino-
sianæ falsâ nixæ definitione, & nil valentes concludere nisi de
Deo (si bono intellexit sensu) vel ideâ quâdam generali (si si-
nistra accipit significatione). Quæ nos ad verum quæstionis
caput

caput tandem ducunt, an nimirum de rei perfectissimæ naturâ sit, involvere quæcunque sunt, ea etiam quæ finita nobis audiunt? Affirmat Spinosâ asserens ad absolute perfectæ rei naturam pertinere quicquid realitatem habet, formaliter. Negamus nos, per rem perfectissimam non intelligentes inordinatum cunctorum chaos, sed solidissimam perfectionem omnia quæ præter se sunt infinitis superantem parasangis, adeoque non formaliter sed eminentissimè illa comprehendentem; profecto perfectum haudquaquam solidè foret ens quod in se haberet quidpiam, quod imperfectum est: omnis res extensâ ritè intellecta nullo modo existentiam realem evincit sibi competere; omnis etiam res cogitans finita faciliem essentiæ ab existentia admittit separationem; nulla perfectio in his ambabus quæ sufficiat ad deducendam inde existentia causam, non illæ itaque suâ vi sunt, ergo aliena, qui causa ergo earum est, naturâ illas antecedit oportet; atque adeo ad entis hujus, quod facile probatur perfectissimum, naturam illa haud pertinent, quumque eadem finitis omnibus applicanda demonstratio, nil ad rei perfectæ naturam requiritur, quod non undequaque perfectum. Mens ergo neque corpus est, neque ejusdem substantiæ ambo hæc attributa sunt, ergo superest ut substantiæ sint realissimæ diversæ. Q. E. D. Atque ita quidem absolvimus, quod datum erat pensi; nunc quid restat? quam ut ad te mi DEUS humillimam (utinam ritè devotam & oblatam!) mentem convertam supplex. Te veneror! precor, ut debitè agnoscens ætherei spiritus præ brutâ terrenâ mole immanem eminentiam, discam corporeis expulsis pestibus, intaminatâ (quantum fert humanitati miseria) ad te vehi animâ; ut ita tibi Summum Numen quietus ego serviens, non eâ, quæ ab homine habet nomen, sed verè Christianâ, id est fidei Sacrosanctæ non violandis circumseptâ cancellis Philosophiâ plenus, Sacro in te, ubi solida beatitas & sapientia, pectore lætissimus acquiescam!

C O R O L L A R I A.

- I. Quum speculatorem venatoremque natura ab animo præjudiciis imbuto testimonium petere pudeat, prudenter Academici de rebus incertis neque satis explorate cognitis assensionem cohibendam monuerunt.
- II. Indifferens ad assentiendum mens nondum convicta; persuasa ubi veritas ad assensum determinata; unde quum hoc in casu non minus quam in illo libera sit, indifferentia non est de essentia libertatis.
- III. Ingentem siderum in inferiora vim agnosco, ex iis vero fatum alicujus prædicendi artem, Chaldais olim & Aegyptiis tribui suetam nunquam fuisse certum est.
- IV. Tabula Lunarum motus ad Mathematicam exercitiorum confecta ne sic quidem Nobili de inveniendâ (qua quarum) longitudine problemati satisfacere valerent.
- V. Objectum Matheseos sola quantitas continua, hujus vero omnes relationes rectis lineis optime exprimuntur.
- VI. Melius rectorum uniformi motu, quam sectione corporum curvarum generatio perspicitur, quum alias innumera extricabilia solvi nequeant.
- VII. Quantitas infinitis constans partibus finita esse potest, imo hoc in omni quantitate obtinet.
- VIII. Nulla datur Algebraica potestas, quin Geometricè exprimi possit.
- IX. Motum corpus non transit à quiete infinite crescentes gradus.
- X. Corpus motum resistantiam patitur à medio in quo movetur.
- XI. Hinc gravia continua celeritatis proportionem non descendunt, neque motum ab æquilibrio sublato pergunt moveri.
- XII. Quies nihil positivi, adeoque causa cohesionis non est.

F I N I S.

